

ook niet aan onze ziel kan inprenten. Daardoor wordt dan de stem die van binnen uit in ons op zou komen, gesmoord. Ten slotte hooren we nauwelijks meer, wat onze ziel ons verwijt of aanraadt. En dan wordt in 't eind ons zelfbedrog volkomen.

Dan toch kan onze ziel ons ik niet meer op 't rechte spoor leiden, en zijn we er aan toegekomen, dat ons bedrieglijk ik zijn zelfbedrog tot in onze ziel overbrengt. En zoo ontstaat dan in ons de zoo gevaarlijke toestand, waartegen onze God ons in zijn Woord zoo ernstig waarschuwt, als Hij ons inlustert: »Bedrieg uw ziel niet langer!»

Dit bedriegen van onze ziel uit zich dan meest in die bepaalde zonde, die 't sterkst ons gedurig in ons opwerkt. Vooral wie tot zelfverheffing en hoogmoedigheid schatten van zichzelf neigt, ondervindt hiervan de zoo bedenkelijke gevolgen. Gebedt u dan in, veel hooger te staan, dan uw God u geplaatst heeft. Ge waant gaven en talent van eersten graad te bezitten, die slechts in lagere orde van uw God ontvangen hebt. Uw wezenlijk goede daden beziet ge door een vergrootglas. En zoo teekent zich al meer in uw inbeelding een beeld van uw eigen ik af, dat schier ter helfte niet meer aan wat wezenlijk in u is, beantwoordt. En merkt ge dan, dat anderen u minder hoog schatten, en u. i. in die lagere schatting uw wezenlijk waardij niet nabijkomen, dan voelt ge u gegriefd en geëerd, en het zelfbedrog, de zelfinbeelding die u in uw zelfbesef veel te sterk in de hoogte staat, bederft uw levensverhouding met anderen, en bederft, wat nog 't bangste is, uw nederigheid voor uwen God. Ge hebt dan uw ziel bedrogen, en uw bedrogen ziel komt op valschen voet zelfs met uw God te staan. De klare, ware oprechtheid is dan uit uw innerlijk zieleven geweken. Ge hebt dan uit trots uw ziel bedrogen, en in de toekomst bedriegt nu uw ziel uw ik.

En zoo gaat 't met al de opwerkingen uit de zwakke plekken in ons hart. Wie zijn kracht voor het leven in 't geld zoekt, zint van den vroegen morgen tot den laatsten avond op wat hem verrijken kan, overschat daardoor zijn positie in het maatschappelijk leven, en poogt aldoor op zijn zielebewustzijn een impressie van aardse grootheid en voornaamheid te maken, waaraan de realiteit van zijn maatschappelijk bestaan niet beantwoordt. Er komt prunk en praal, die zin en ziel van 't waarachtige en heilige afbreken. En toch geeft men er aan toe, om maar sociaal groot te lijken, en de bedrogen ziel kan het kwaad niet meer stuiten.

Zelfs op 't zinnelijke slaat dit over. De trek naar wat 't zinnelijke in ons streelen kan, zit als in 't bloed. Wie nu God vreesd, bedwingt dit, en keert zich met zijn ziel, diep inwendig, tegen die zinnelijke prikkeling. Maar zoo merkt men niet, dat anderen op ons het oog slaan in die zinnelijke sfeer, of behaagzucht begint ons besef te beheerschen. Enz. verzet zich dan wel de ziel daartegen. Maar als we het niet stuiten, eindigt ook dit zinnelijke met onze ziel te overheerschen, en is ten slotte de conscientiewerking in onze ziel te zwak, om het telkens insluipend kwaad nog te beheerschen.

Nog dieper vlijmt dit zelfbedrog in ons, als 't zich zelf uitschiet ons en onzen God weet in te dringen. En toch, ook dit kan zoo onge-merkt en schier ongewild toegaan, dat meer dan één er in verviel, zonder zelf te beseffen, op wat gevaarlijken weg hij zich met zijn ziel be-woog.

Ge ziet 't in wat Jeremia bedoelde toen hij 't »Bedrieg uwe zielen niet!» aan Israël toeriep. Was niet Israël Gods volk? En zoo, als stond de vijand reeds voor de poorten van Jeruzalem, het vrome volk nu maar tot zijn God riep, dan zou en moest immers Jehova den vijand nogmaals van voor de poorten wegscharen, en Israël zou gered zijn.

En toch bleek ook dit niet anders dan zelf-bedrog. Hoe vroom Israël ook in zijn tempeldienst zijn God nog mocht aanroepen, in zijn innerlijk wezen was het roekeloos van zijn God afgevalen, en nu was 't niet anders dan een overmoedig bedriegen van hun ziel, dat des-niettemin de Joden op uitdrijving door hun God rekenden. Niet als *Redder*, maar als *Rechter* was Jehova nu tot zijn volk naderend.

En juist ditzelfde merkt ge nu op kleiner schaal nog zoo gedurig in zooveel persoonlijk leven.

Ze hooren dan tot »de vromen», die bekend staan als bejijende en meelevende Christenen. Doch juist dit vroom-zijn heeft dan de ver-wachting in hen vastgezet, dat, wat er ook komt, hun tot gezegde, hun toekomst in voor-spoed zal zijn. Zoo treedt het in hun voorstel-ling voor hun innerlijk besef, en in ste van nu hun ziel te ondervragen, of ook die ziel op hun hoogte verwachting het ja en amen uit-spreekt, dan wel innerlijk verwijt in hun zelf-besef doet opdringen, wennen ze er zich aan, om over die zielewaarschuwing heen te wer-ken, en zóólang gaan ze dan met het bedriegen van hun zielebesef voort, tot ze ten slotte hun ziel ganschelijk tot zelfs in het vrome, bedrogen hebben, en er geen gezonde koorts meer in hun ziel kan opleven. En zelfs tot in hun verhouding tot hun God heeft dan 't zelfbedrog en de zelfinbeelding hun ziel overmeesterd.

Zóólang u ziel zelf bleef, kon ze u nog gedurig van uw doelpaden naar uw God terug-roepen. Maar hebt ge ten slotte ook uw ziel zelf, door zelfbedrog, in uw onheilige inbeelding meegetrokken, dan zwijgt al meer, wat daarbinnen spreken moest. Zelfinbeelding doet dan ten slotte alle zelfverwijt verstommen. En het is in dien waan van zelfinbeelding, dat uw bedrogen ziel uw verzuchting naar uw God niet meer doorlaat.

Dr. A. K.

Amsterdam, 7 Januari 1916.

Nu het ernstige vraagstuk aan de orde kwam, niet alleen in onze, maar even-zeer in andere Kerken, hoe er gezorgd kan worden, dat meer jonge mannen zich aanbieden voor het ambt van predikant, hebben we met nadruk er op gewezen, dat het God de Heere is, die door Zijn voor-zinnig bestel de Dienaren des Woords aan Zijne gemeente moet doen toekomen. En Hij doet dat niet alleen door gaven en talenten voor dit ambt uit te deelen, maar inzonderheid, gelijk we zagen, door wat onze vaders noemden de *inwendige roeping*, d. w. z. door van kindsbeen af in het hart van jonge mannen den drang en be-gerte te werken om in dit heilig ambt den Heere kunnen God te dienen. Blijkt het daarom, dat de regelmatige toevoer van studenten voor de Theologie ebt en

er niet genoeg predikanten komen om in den nood der gemeenten te voorzien, dan is naar Christus' eigen woord het *eerste* wat de gemeente te doen heeft, God den Heere te bidden, dat Hij meer arbeiders in Zijnen oogst uitstoote. Indien God de Heere niet door de inwendige roeping in het hart dezer jonge mannen werkt en hen beweegt om dit heilig ambt te kiezen, dan zouden al onze hulpmiddelen toch niet baten, of zelfs op ernstige schade voor het geestelijk leven der gemeente kunnen uit-loopen.

Maar al is het *gebed* tot God den Heere het eerste en voornaamste middel, waartoe de gemeente moet worden opgewekt, toch sluit dit zeker niet uit, dat daarnaast ook naar andere middelen wordt omgezien. Het *ora et labora*, bid en werk, behoort ook hier saam te gaan. Zelfs zou het gebed al zeer weinig waarde voor den Heere onzen God hebben, wanneer niet tegelijk alle middelen in het werk werden gesteld om de bezwaren, die tegen de vervulling van dit ambt gerezen zijn, uit den weg te ruimen. Want daaruit zou blijken, dat het gebed niet ernstig was gemeend, en op de verhooring van zulk een gebed zou zeker niet kunnen worden gerekend.

In het feit toch, dat God de Heere een gebrek aan Dienaren des Woords over de Kerk komen laat, ligt schier altoos een *oordeel*. Wanneer de gemeente haar dienaren te karig bezoldigt, hun door critiek het leven moeilijkt maakt of den noodigen eerbied hun onthoudt, dan bezondigt ze zich niet alleen tegen deze Dienaren, maar tegen Hem, die deze dienaren gezonden heeft. En God de Heere, die dat niet on-gestraft laat, toont dan ook zijn misnoegen over deze zonden door een schaarschte van dienaren over zijn Kerk te zenden. En het gebed om meer dienaren zou dan zulk een Kerk zeker niet baten, wanneer daarmee niet tegelijk gepaard ging een wegnemen van de misstanden, waardoor de toorn Gods was opgewekt.

Daarom heeft ook onze Kerk zich wel ernstig rekenschap af te vragen, of er ook bij haar zulke oorzaken gevonden worden, waardoor dit gebrek aan predikanten kan worden verklaard. Dat er ook andere re-deren dan de bovengenoemde in het spel kunnen zijn, waardoor dit gebrek aan predi-kanten verklaard kan worden, geven we grif toe, en we denken er niet aan het schuld-register onzer Kerken zwarter te maken dan het is. Reeds het feit, dat niet alleen in onze Kerken, maar in alle Kerken, zo-wel in het binnen- als in het buitenland, geklaagd wordt over het afnemend getal dergenen, die zich voor het predikambt voorbereiden, wijst er op, dat we hier met een algemeen ziekteverschijnsel te doen hebben. De oorzaken daarvan liggen dan voor een groot deel in het toenemend on-geloof in de volkskerken; in de weinige bezieling en geestdrift voor geestelijke din-gen onder het opkomend geslacht; in hun zoeken meer naar winstgevend be-trekkingen dan naar een geestelijk hooger-staan, maar minder goed betalend ambt. Maar hoezeer we deze factoren, die mede tot dit ziekteverschijnsel hebben aanleiding gegeven, niet onderschatten, toch zou een Kerk, die daarin alleen de oorzaak zoekt van het tekort aan Dienaren des Woords, toonen den ernst van dit vraagstuk niet diep genoeg te beseffen.

Necm om dit te gevoelen maar in de eerste plaats de tractementvraagstuk. Er is natuurlijk geen sprake van, dat een Dienaar des Woords in zekere weelde zou moeten kunnen leven. Van de rijke prebenden, die de geestelijken vroeger in de Roomsche Kerk bezaten, zijn onze vaders diep af-keering geweest, en de ervaring heeft wel geleerd, hoe te hooge tractementen tot allerlei zonden bij het ambt aan-leiding gaven. Maar hiervan is if onze Gereformeerde Kerken wel nooit sprake geweest; eer van het tegendeel. Van meet af is de fout in onze Gereformeerde Kerken geweest, dat de bezoldiging onzer dienaren veel te laag was gesteld. Calvijn te Genève moest telkens bij de Overheid op verhooging van de tractementen der predikanten aandringen, omdat ze van hun salaris nauwelijks leven konden. In onze Gereformeerde Kerken in Nederland is de-zelfde klacht van de dagen der Reformatie af beluisterd geworden, en met uitzondering van enkele dorpen, waar rijke pastorie-goederen een hoog tractement opleverden, was de toestand algemeen zóó, dat de predikanten alleen door de grootste in-spanning met hun sober tractement konden rond komen. Geen betrekking in de maatschappij was naar verhouding zoo laag be-zoldigd als die van den Dienaar des Woords. Zelfs in de dagen toen in Nederland schatten verdiend werden en de rijkdommen zich opstapelden, dacht men er niet aan, de tractementen der predi-kanten behoorlijk op peil te brengen. En in onze dagen is het niet beter. De toch al niet hooge tractementen, die een eeuw geleden waren vastgesteld, bleven onveranderd, hoewel het maatschappelijk leven steeds hooger eischen stelde, de waarde van het geld daalde en alle andere betrekkingen daarom klommen in salaris. Het sterkst springt dit in het oog, wanneer men de positie onzer predikanten vergelijkt met die van de onder-wijzers. Hoewel de onderwijzers zelf nog al-tóos klagen over hun salarissen op verhooging voortdurend aandringen, komt het niet zóó zelden voor, dat een hoofd der school thans veel hooger tractement ontvangt dan een predikant, hoewel deze toch zeker maatschappelijk geen lager positie inneemt en voor niet minder uitgaven staat dan gene.

Nu doen we aan de overtuiging van onzer Kerken niet te kort. Waar ze niet konden grijpen uit de schatkist van den Staat, maar alles uit eigen middelen moesten opbrengen, voegt er een woord van lof voor hetgeen onze Kerken, waarop het niet »vele rijken en niet vele edelen» nog

altoos van toepassing is, voor den dienst des Heeren hebben opgebracht. En even-zeer moet met dankbaarheid worden ge-waardeerd, dat in de laatste jaren een krachtige poging is beproefd om de trac-tementen te verhoogen, die ook niet zon-der resultaat is gebleken, zoo als het rapport van Prof. Rutgers op de jongste Synode aantoonde. Alleen, dit alles neemt niet weg, dat op tal van plaatsen, niet alleen op de dorpen, maar evenzeer in de groote steden, het tractement nog altoos zoo laag is, dat er geen sprake van kan wezen, dat de predikant *zonder zorg* van het Evangelie leven kan. Lang hebben onze Dienaren des Woords dit in stilte gedragen; slechts zelden werd een nood-kreet geslaakt. Maar waar het water allengs tot aan de lippen en soms daar-voor kwam, kon men niet langer zwijgen en is er geklaagd over het gebrek, dat in menige pastorie geleden werd. Die klacht, die scherp en fel weerklonk, heeft plotsel-ling een blik doen slaan in veel ellende en kommer, waarvan het groote publiek dus-ver weinig wist. En het is waarlijk geen wonder, dat daardoor de lust om predi-kant te worden, bij vele jongelieden is ver-luwd. Hun daaraan een verwijt te maken, zou niet geoorloofd wezen. Zeker, het zou een geestelijk hooger standpunt verraden, wanneer men het ambt van Evangeliedienaar zoo hoog stelde, dat men desnoods bereid was, als de Apostel Paulus, om met eigen handenarbeid in zijn onderhoud te voorzien, wanneer de ge-meente dit niet doen kon of wilde; maar wat een Paulus deed, kan niet voor ieder ten regel worden gesteld. En het is te begrijpen, dat menig jonge man, die anders wel neiging tot het ambt van predikant zou gehad hebben, terugdeinst voor de gedachte aan een toekomst, die zooveel erge en kommer, niet alleen voor hem zelf, maar ook voor zijn vrouw en kinderen meebrengen kan.

En hierbij komt in de tweede plaats, dat zeker niet overal de gemeente het offer, dat de Dienaar des Woords in dit opzicht brengt, vergoed door dubbele liefde en waarde-ering. Ook hier willen we niet generalise-ren. Evenals er gemeenten zijn, die boven vermogen voor het tractement van hun predikant geven, zoo zijn er ook, die naar het woord des Apostels hun dienaren eeren en hoogachten om hun werks wille en hen met een liefde en hartelijkheid omringen, die de rijkste belooning is voor hun arbeid. Maar regel is dit niet. Prof. Visscher wees er nog onlangs op, hoe menig jong pre-dikant met heilige bezieling naar de gemeente gaat om met de volle liefde van zijn hart zich aan haar te geven, en dan stuit op kleinzielige vitaciteit, op enghartige bekrom-penheid, op een ziekelijke mystiek, die hem den arbeid in het Evangelie zoo bitter zwaar maakt. Is er niet meer dan een korrel waarheid in de bekende vergelijking van den predikant met een wrijfsaal, waar-langs elk lastig gemeentelijk zijn schouders schuurt? En waar degenen, die in het ambt staan, vaak al zuchtende en klagende hun arbeid verlichten moeten, is het dan won-der, dat daardoor bij de jongeren de lust en begeerte om dit ambt te kiezen, vaak niet aangewakkerd, maar veel eer tegenge-gaan en uitgedoofd wordt?

Er zou op nog meer misstanden dan deze te wijzen zijn, waardoor de gemeente zelve er schuld aan heeft, wanneer de be-gerte om predikant te worden, minder groot is, en het getal der studenten in de theologie slinkt. Maar het zij genoeg op deze beide factoren de aandacht te vestigen. Liever willen we in een volgend artikel nog bespreken, welke middelen kunnen aangewend worden om in het gebrek aan predikanten te voorzien.

Kerkrechtelijke adviezen van Prof. Rutgers.

Prof. Rutgers, die jarenlang de vraag-baak was voor onze Kerken, wanneer ze voor moeilijke kwesties stonden, en dit ge-lukkig nog altoos is, heeft in zijn kerk-rechtelijke adviezen, die altoos evenwel doordacht en scherp belijnd waren, een uitnemende leiding aan onze Kerk ge-geven. Er schuilt in deze adviezen een schat van Gereformeerd Kerkrecht in pra-c-tisch en theoretisch. Te meer was het daarom te betreuren, dat deze adviezen alleen in beperkten kring bekend waren en dat niet alle Kerken ervan profiteeren konden.

Het was daarom een uitnemende gedachte van Dr. H. C. Rutgers, den zoon van Prof. Rutgers, om, met goedvinden van zijn vader, deze adviezen te verzamelen en uit te ge-ven. Daar Prof. Rutgers zelf geen copie van deze adviezen heeft gehouden, heeft Dr. H. C. Rutgers zich nu met onder-staande circulaire tot alle personen ge-wend, van wie men kon nagaan, dat zulke adviezen door hen gevraagd en ontvan-gen zijn.

Dit schrijven luidde aldus:

Amsterdam, 1 December 1915.

Hoggenachte Heer,

Reeds sinds geruimen tijd had de onder-ge-teekende het voornemen om te komen tot de uitgave van een aantal der kerkrechtelijke ad-viezen, die zijn vader Prof. Dr. F. L. Rutgers in den loop der laatste tientallen jaren ge-geven heeft, natuurlijk alleen voor zooveel deze ad-viezen betrekking hebben op kwesties die in onze kerkel. gedung voorkomen en met weglating van namen, bijzonderheden van plaatselijk be-lang, enz.

Mijn vader heeft aan dit voornemen zijn goedkeuring gehecht en mij verlof gegeven zijne kerkrechtelijke adviezen te verzamelen en in zooverre zij er geschikt voor zijn, uit te geven. De moeilijkheid hierbij is, dat mijn vader nooit gelegenheid had van de adviezen, die hij gaf, copie te houden. Alleen de brieven, waarin het advies gevraagd werd, zijn in den regel door

hem bewaard. Voor de uitgave hebben wij dus noodig de medewerking van allen, die zijn ad-viezen hebben mogen ontvangen. Naar ik ver-trouw, zullen die allen echter wel voldoende overtuigd zijn van het belang der uitgave, niet alleen voor de studie van het Gereformeerd kerkrecht, maar ook voor het praktisch kerkelijk leven, om gaarne hun medewerking te geven door de hun verstrekte adviezen aan mij toe te zenden.

Nu is ook door U op . . . aan mijn vader in een zaak advies gevraagd, welk advies hij U schriftelijk op . . . gegeven heeft. Derhalve verzoek ik U vriende-lijk om mij genoemden brief van mijn vader te willen toezenden aan mijn adres: Dr. H. C. Rutgers, Keizersgracht 192, Amsterdam. Des-vervald zal ik U den brief na het gebruik gaarne weder terugzenden. Indien U soms ook nog andere adviezen van mijn vader mocht hebben, die voor uitgave in aanmerking zouden kunnen komen, dan zou ik ook die gaarne ontvangen.

Hopende dat U aan mijn verzoek wel zult willen voldoen,

Uw dw.,
H. C. Rutgers.

Gaarne willen we op verzoek van Dr. H. C. Rutgers dit schrijven ook onder de oogen onzer lezers brengen en hun mede-werking inroepen. Natuurlijk is het van groot belang, dat de verzameling zoo com-pleet mogelijk worde. Laat daarom ieder die zulke adviezen in zijn bezit heeft, ze aan Dr. H. C. Rutgers, Keizersgracht 192, Amsterdam toezenden. En dit dringende verzoek richten we ook tot degenen, die bovenstaande circulaire niet ontvangen hebben. Want het is zeer wel mogelijk, dat deze adviezen door sterfgeval of door andere omstandigheden in andere handen dan van de oorspronkelijke eigenaars ge-komen zijn en dan kan de circulaire den tegenwoordigen bezitters niet toegezonden worden. Laat daarom ieder nog eens zijn oude correspondentie nazien en zende men wat men vindt aan Dr. H. C. Rutgers.

In memoriam Ds. H. Hoekstra.

Met hartelijk leedwezen is ook door ons het droeve bericht ontvangen, dat Ds. H. Hoekstra, Arnhem's geliefde predikant, is heengegaan, in den ouderdom van 63 jaar.

Reeds lang wisten we, dat een ernstige krankheid zijn krachten ondermijnde en dat er geen hoop op beterschap meer was. En toch trof het ons wel diep, toen op den laatsten dag van het Oudejaar de droeve mare tot ons kwam, dat God de Heere hem kalm en zacht had doen ontslapen.

Want onze Kerken verliezen in Ds. Hoekstra zoo veel.

Hij was voor alle dingen *bedienaar des Woords*. Daarin lag al zijn kracht. Hij had het Woord van zijn God zoo vurig lief; hij kende al de schatkamers van het Woord; hij wist het zoo rijk en veelzijdig toe te passen. Er was bij zijn bediening des Woords niets geen opsmuk of mensche-lijk sieraad. Er was zelfs geen vertoon van geleerdheid of welsprekendheid. Er was niets dan het *Woord*. Maar dat Woord schitterde in zijn handen als een heilig juweel, welks glansen aller aandacht trok-ken, en hij wist de lichtglansen van dat Woord zoo heerlijk te doen uitstralen. Ge-luisterd, maar om den dienaar te verge-ten, en uw hart geheel aan dat Woord te geven. En dat Woord mocht als een scherp-snijdend zwaard indringen in uw hart om u aan uzelf te ontdekken of als de balsam van Gilead indruppelen in de wonden van uw ziel om u te genezen, het deed altoos zijn werking. Jarenlang kondt ge naar dezen prediker luisteren, zonder hem ooit moede te worden; want als een goed Schrift-geleerde bracht hij uit het Woord oude en nieuwe schatten te voorschijn. En de bundels predikatiën, door hem in het licht gegeven, werden daarom door ons volk altoos even gaarne gelezen.

Daarbij kwam, dat heel zijn persoonlijkheid dat Woord droeg. Het was alles bij hem zoo echt en onopgesmukt. Er was waarachtige, innige vroomheid; er was adel van karakter en beginseltrouw; er was een levenswandel met God. Maar van gemaaktheid was geen sprake. Er kon wondere humor tintelen in zijn woord. Hij kon den stroefste een lach om de lippen brengen. En toch deed het nooit een ogenblik afbreuk aan den indruk van echte deftigheid en diepen levensernst.

Onder de mannen van 1886 nam hij een eereplaats in. Te Utrecht wist hij de reformatie der Kerk te bewerken, en niet het minst aan zijn invloed was het te danken, dat niet alleen in deze stad, maar in heel de provincie het werk der Reformatie doorging. Want het vrome volk vertrouwde hem ten volle en volgde hem gaarne.

En zoo ging het, toen hij van Utrecht naar Kollum, van Kollum naar Schiedam, en van Schiedam naar Arnhem toog. Overal wist hij de harten te winnen. De vastheid van zijn overtuiging, de eerlijkheid van zijn karakter, de vroomheid van zijn persoon nam ieder voor hem in. Ge wist, dat ge in hem te doen hadt met een man, op wien ge als een rots bouwen kon. Rucht en slijcht, zooals de Friese volks-stam, waaruit hij gesproken was, was hij zelf. Een type van een echten Calvinist. Een van de oude garde, zooals ge ze onder een jonger geslacht helaas maar al te zelden aantreft.

Op meer dan een Synode voerde hij dan ook met tact en beleid het praesidium, zult in de woeligste zittingen. Wat hij als Curator der Theologische School, als depu-taat voor de Zending, als deputaat voor het verband met de Vrije Universiteit, als redacteur van de *Geldersche Kerkbode* en van ons Zendingstijdschrift gedaan heeft, zal in dankbare herinnering blijven.

Onze Koningin sierde hem met het rid-derkruis van de Oranje-Nassauorde. En een ridder was hij zonder vrees en zonder blaam.

God trooste zijne weduwe, die alleen achterblijft en zooveel in hem verliest.

De kinderen des Verbonds.

XIX.

Aan de argumenten van hen die den kin-derdoop bestrijden, hebben we in ons voor-gaand artikel ten volle recht laten wedervaren. Voorzover dit in kort bestek geschieden kon, hebben we de gronden, door hen aan de Heilige Schrift en de historie der Kerk ontleend om hun gevoelen te staven, meegedeeld, en niet één daarvan hebben we wetens teruggehouden. Zelfs lieten we zien, hoe ze de gewone argumenten, waar-mede de kinderdoop verdedigd wordt, pog-den te ontzenuwen. En we deden dat niet alleen om het gevoelen van hen, die we bestrijden, zoo juist en volledig mogelijk weer te geven, maar tegelijk om door het gewicht der aangevoerde argumenten te doen zien, hoe belangrijk dit vraagstuk is en hoezeer het daarom noodig is, dat de gronden, waarop de kinderdoop rust, door ons wel nauwkeurig onderzocht worden, of ze metterdaad steekhoudend zijn.

Nu is het zeker waar, dat met uitzon-dering van deze min of meer talrijke groe-pen van Baptisten in Engeland en Ame-rika verspreid, heel de Christelijke Kerk aan den kinderdoop vasthoudt en daarin een sterke pleitgrond voor den kinderdoop ligt. Zelfs al laten we de vraag, of de kinderdoop van de tijden der Apostelen dagteekent, thans een ogenblik rusten, om-dat juist hierover het geschil loopt, feit is, dat de kinderdoop reeds zeer vroeg in de Christelijke Kerk in gebruik is gekomen; dat van noemenswaard verzet tegen den kin-derdoop destijds nergens sprake is geweest en dat de kinderdoop niet bij een enkel deel der Kerk, maar bij alle Kerken, zoowel in Gallië als in Italië, zoowel in Spanje als in Afrika, zoowel in Griekenland als in Klein-Azië gewoonte is geweest. Augustinus kon reeds in zijn dagen er op wijzen, dat heel de Christelijke Kerk den kinderdoop handhaafde en daarin een der krachtigste wapenen zoeken tegen het Pelagianisme. En zoo is het ook daarna gebleven. Hoe-wel de Christelijke Kerk eerst door het schisma tusschen de Oostersche en Wes-tersche Kerken en daarna door de Reformatie in de 16e eeuw in verschillende Kerken scheurde en uiteenviel, bleef bij al het diepgaand verschil in dogma en kerkregering, eeredienst en zielezorg, dat deze Kerken verdeelde, de eenheid der Katholieke Kerk gehandhaafd, doordat al deze Kerken den kinderdoop behielden. Zoowel de Grieksche als de Latijnsche, zoowel de Roomsche als de Protestantsche, zoowel de Luthersche als de Gereformeerde Kerk, zoowel de Episcopalist als de in-dependent hielden aan den kinderdoop vast. Aan menig oud en door ouderdom schier eervwaardig instituut der Kerk sloeg de Reformatie, om tabula rasa te maken met al wat aan Rome's superstitie herinnerde, de hand, maar zelfs een Zwingli, de meest radicale onder de Reformatoren, heeft het nooit gewaagd den kinderdoop aan te tasten. Eer stonden de Reformatoren op het punt van den kinderdoop zoo vast en onverzet-telijk, dat wie daarvan afweken, zooals de Anabaptisten, door hen gerekend werden buiten de Christelijke Kerk te staan en te vuur en te zwaard door hen werden vervolgd.

Een afdoend en de conscientie bindend bewijs, dat de kinderdoop een Goddelijk instituut is, ligt in dit schier eeuwenlang getuigenis der Christelijke Kerk natuurlijk niet. Mogelijk is het, dat heel de Christelijke Kerk van alle eeuwen en alle landen zich vergist heeft en het ware licht alleen is opgegaan bij de betrekkelijk kleine groep der Baptisten. Maar de waarschijnlijkheid pleit hier toch niet voor. De belofte, die Christus aan zijn Kerk heeft geschonken, dat zijn Geest haar in alle waarheid leiden zou, mag wel niet in dien zin worden opgevat, alsof de Christelijke Kerk onfeil-baar zou wezen, maar, hoezeer trots deze leiding des Geestes dwaling mogelijk is en blijft, de praesumptie is er toch altoos, dat wanneer niet één, maar alle Kerken een-parig belijdenis van een geloofsstuk doen, daarin de leiding des Heiligen Geestes zich uitsprekt. Wie hier van den gemeenschap-lijken weg, door alle Christelijke Kerken betreden, afwijkt, om een eigen pad in te slaan, miskent deze leiding des Heiligen Geestes, verbreekt de Katholiciteit der Kerk en loopt gevaar van in zondig seculisme te vervallen. Het is dan ook wel eigenaardig, hoe bij een deel dezer Baptisten naast het vraagstuk van den kinderdoop een niet minder belangrijke plaats inneemt dat van de Sabbathsviering. Formeel staat de zaak volkomen gelijk. In het Nieuwe Testament hebben we evenmin een duidelijk en rechtstreeks bevel, dat de Sabbath van Zaterdag op Zondag verzet is geworden. Ook hier meent men daarom met een beroep op het Sabbathsgebot door God zelf ons gegeven, de viering van den rustdag op Zondag te moeten wraken. En terwijl heel de Christelijke Kerk in al haar vertakkingen van de dagen der Apostelen af met den Joodschen Sabbath heeft gebroken en in plaats daarvan den Christe-lijken Zondag heeft gevierd, gaan deze Zevendaagsche Baptisten weer den jood-schen Sabbath invoeren. Zeker, men moet eerbied hebben voor de overtuiging dezer Sabbathsvierders, want ze meenen waarlijk daarmede Gods gebod te hand-haven en ze hebben in het sociale en maatschappelijke leven er zelfs veel offers voor over, om hun Sabbath te kunnen houden. Maar al is hun ijer schijnbaar een ijer voor Gods gebod, wie voelt toch niet, hoe ook daarin ditzelfde seculisme zich uit, dat met de Katholiciteit der Kerk en met de leiding des Geestes in de Kerk geen rekening

houdt, en n-nemendste leidslieden geschonken

Op de A-Indien we d-daarom wel-wanneer m-kinderdoop niet-zeggen, die door de kinderdoop ons zouden Als Gerefo-Calvinisten doop een eig-komst er op uitkomen, v-doop handh- Nu is het de Reformat-Calvijn, ziel-schap hebbe-den kinderdo-aannamen. I-volgt het n-stand, ze h-genomen u-vroeger een-maar door j-later hebben gronden, die kinderdoop a-doopers, die hun eigen a-moet daarbij worden tussel-Reformatoren den kinderdo-en Calvijn v-Luther. Het Reformatoren maal, maar den doop, polemiekt niet zijn getreden-meerde stand alleen op de Anabaptisten, schil met de doopsopvatting om worden i-meerde opval-kinderdoop in den aangewe-

Voor K

In hartelijken deling van den uit de nalaten Utrecht overled. Da. J.

Dr. J. C. Dr. J. H. Kok — 1 In de Noorn Dr. de Moor d vervolgpreken en wel zoo, dat een telkens als, meer verzen koo het caput is aan Deze preken i Het voordeel methode is, dat Bijbelboek zijn i en dus de eenf spreekt van zelf, passelijk is bij e stukken zulke sa alleen hij haar k dan vernag te vi Dit laatste nu i gelukt.

Uit hoofdstuk hoofdgedachte en preek, over: NA dat reeds hier d komt. Voor zijn g reep hij vers 23 gedachte, Rutii Voor zijn derde, de verzen 16—18 TWEEDE GANG zijn laatste preek de hoofdgedachte hij dan: Het in Dit is de eenhe boek zelf.

In vier magistra prediker ons een klassieke vrouwe Schrift bewaard is n Reproductie, Moabitische doet z

Rutii, ik bedot het nog zoo is v in de studentenw waardig hulpmidde ganten bij hun oef Op Rutii leerde, de eene »grondtaal» capita maar eerst het met het groot dat, bij Rutii, voo gesicht werd, al a generaties van pre met Rutii en ik h heeren ook thans o schillen, zij eenste Rutii.

Dat echter bij h toch zoo behoorlijk tuur, mer behulp woordenboek, van nog niet eens te worden door het re zulk een, met de tobbend en op de, zwoegend theologan te begrijpen en bij a studenten ook wel t Maar, niet zoo i zelfoverschatting, w als predikant, ronder heid toe te bezitte heeft aan het bepre Met 'n enkelen t dat nog wel. Ook